

Uusi eurooppalainen talletussuojajärjestelmä käynnistymässä

19.5.2016 – Euro & talous 2/2016 – Rahoitusvakaus

Jyrki Haajanen
Vanhempi ekonomisti

Euroopan komissio esitti marraskuussa 2015 uuden eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän perustamista. Uusi talletussuojajärjestelmä aloittaisi toimintansa vuoden 2017 alusta, ja uudistukseen sisältyisi 8 vuoden siirtymävaihe. Sen aikana vastuu talletusten korvaamisesta siirtyisi vaiheittain kansalliselta tasolta eurooppalaiselle talletussuojajärjestelmälle vuoteen 2024 mennessä.

Tavoitteena tehokkaampi kokonaisratkaisu

Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä^[1] perustettaisiin muuttamalla yhteisestä kriisinratkaisumekanismista annettua asetusta siten, että siihen lisättäisiin uutta talletussuojajärjestelmää koskevat säännökset. Uusi talletussuojajärjestelmä tulisi voimaan asetuksen perusteella, eikä erillistä kansallisen tason lainsäädäntöprosessia enää tarvittaisi.

Komission mukaan yhteiseen talletussuojaan siirtyminen olisi tehokkaampi

1. European Deposit Insurance Scheme (EDIS).

kokonaisratkaisu kuin nykyjärjestelmä, jossa talletussuoja on järjestetty kansallisesti. Tavoitteena on tilanne, jossa pankin kotivaltiolla ei olisi tallettajan kannalta merkitystä. Toinen keskeinen tavoite on katkaista talletussuojan ja kotivaltion budjettiriskin välinen yhteys. Uudessa järjestelmässä yhteiseen talletussuojaan liittyvät riskit myös jakautuisivat suuremmalle joukolle toimijoita, jolloin talletussuoja olisi lähempänä perinteistä vakuutustoimintamallia.

Komission esitys on saanut pääosin myönteisen vastaanoton, joskin myös kriittisiä näkemyksiä on esitetty. Suomen Pankki on suhtautunut hankkeeseen positiivisesti, mutta korostanut muiden rahoitussektorin vakautta lisäävien ja riskejä pienentävien lainsäädäntöhankkeiden eteenpäin viemistä. Suomen Pankki on pitänyt tärkeänä myös pankkien taseiden puhdistamista vanhoista ongelmista ja vakavaraisuuden lisäämistä ennen yhteisvastuuseen siirtymistä.

Yhteiseen talletussuojaan kolmen vaiheen kautta

Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä koskisi ainoastaan pankkiunioniin osallistuvia maita. Pankkiunionin ulkopuoliset EU:n jäsenvaltiot voisivat osallistua uuteen talletussuojajärjestelmään ainoastaan liittymällä pankkiunioniin.

Suunnitelma on, että eurooppalaiseen talletussuojajärjestelmään siirrytään kolmen vaiheen kautta:

- Jälleenvakuutusvaiheessa** kansalliset talletussuojajärjestelmät voisivat korvaustilanteessa tai osallistuessaan kriisinratkaisuun vaatia yhteisestä talletussuojarahastosta enintään 20 % likviditeettivajeestaan. Korvausvaatimus yhteiselle rahastolle voidaan kuitenkin esittää vasta sen jälkeen, kun kaikki kansallisen rahaston omat varat on käytetty loppuun. Kansallisen rahaston on lisäksi osoitettava, että se on noudattanut direktiivissä asetettuja vaatimuksia varojen keräämisen aikataulusta. Jälleenvakuutusvaihe alkaisi vuoden 2017 alusta ja kestäisi kolme vuotta.
- Rinnakkaisvakuutusvaihe** käynnistyisi jälleenvakuutusvaiheen jälkeen ja kestäisi neljä vuotta. Rinnakkaisvakuutusvaiheessa kansalliset talletussuojajärjestelmät voisivat vaatia yhteistä talletussuojarahastoa korvaamaan osan aiheutuneista kustannuksista siten, että yhteisen talletussuojarahaston rahoittama osuus kasvaa vuosittain 20 prosenttiyksikköä. Yhteisen rahaston käyttö edellyttäisi edelleen, että kansallinen rahasto on täyttänyt direktiivissä asetetut vaatimukset talletussuojamaksujen keräämisestä. Kansallisen rahaston ei kuitenkaan tarvitsisi enää käyttää kaikkia omia varojaan ennen kääntymistä yhteisen rahaston puoleen.
- Täysvakuutusvaihe** alkaisi rinnakkaisvakuutusvaiheen jälkeen eli komission esittämän aikataulun mukaan vuonna 2024. Täysvakuutusvaiheessa yhteisestä talletussuojarahastosta katettaisiin osallistuvien talletussuojajärjestelmien likviditeettitarve sekä korvaustilanteesta tai kriisinratkaisun rahoittamisesta aiheutuneet tappiot täysimääräisinä.

Mukana myös yhteinen talletussuojarahasto

Uusi talletussuojajärjestelmä sisältäisi myös yhteisen talletussuojarahaston, joka koostuu luottolaitoksilta kerätyistä kannatusmaksuista. Komission ehdotuksessa talletussuojarahastossa olisi vuonna 2024 varoja 0,8 % korvattavista talletuksista, mikä olisi n. 44 mrd. euroa^[2] Rahaston lopullinen koko määräytyy vuoden 2024 talletuskannan perusteella.

Kansalliset talletussuojajärjestelmät laskuttaisivat kannatusmaksut suoraan luottolaitoksilta yhteisen kriisinratkaisuneuvoston puolesta, ja luottolaitokset maksaisivat kannatusmaksut suoraan yhteiseen rahastoon. Järjestely poikkeaisi yhteisestä kriisinratkaisumekanismista säädetystä menettelystä, jossa kansalliset kriisinratkaisuviranomaiset keräävät asetuksen perusteella määräytyvät vakaussmaksut luottolaitoksilta ja siirtävät ne erillisen valtiosopimuksen nojalla yhteiseen kriisinratkaisurahastoon.

Asetuksessa säädettäisiin ns. rahoituspolusta, jota kansallisten talletussuojajärjestelmien olisi noudatettava, jotta ne voivat olla yhteisen talletussuojarahaston tarjoaman vakuutusuojan piirissä eri vaiheissa. Komissio voisi myöntää jäsenvaltiolle kriisinratkaisuneuvostoa kuultuaan tilapäisen poikkeuksen rahoituspolun noudattamisesta.^[3]

Käytännössä kannatusmaksujärjestely olisi pankkien kannalta kustannusneutraali, sillä pankit voivat vähentää yhteiselle talletussuojarahastolle maksettavat kannatusmaksut kansallisen talletussuojarahaston velvoitteista. Suomessa talletussuojarahastossa on jo tällä hetkellä varoja yli direktiivissä säädetyn 0,8 prosentin rajan, joten yhteiselle talletussuojarahastolle kerättävät kannatusmaksut eivät aiheuta pankeille lisäkustannuksia.

Jos yhteisen talletussuojarahaston varat eivät jälleenvakuutusvaiheen jälkeen riittäisi korvaustilanteessa tarvittavien määrien suorittamiseen, kerätään luottolaitoksilta jälkikäteen ylimääräistä kannatusmaksua. Yhteisellä talletussuojarahastolla olisi myös oikeus sopia lainan ottamisesta tai antamisesta pankkiunionin ulkopuolisten jäsenvaltioiden talletussuojajärjestelmien kanssa. Lisäksi sillä olisi mahdollisuus ottaa lainaa myös muista, vaihtoehtoisista rahoituslähteistä. Varsinaisesta takuumekanismista ei kuitenkaan ole vielä toistaiseksi sovittu. Käytännössä selkeä takuumekanismi olisi tarpeellinen, jotta luottamus talletussuojajärjestelmään säilyisi myös laajemman systeemikriisin sattuessa. Ratkaisuvaihtoehdoksi on tarjottu mm. Euroopan vakaussmekanismia (EVM). Tämän mekanismin käyttöön tarvitaan kuitenkin sopimuksen muutos, joka puolestaan edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielistä hyväksyntää.

Avainsanat

[talletussuojajärjestelmä](#), [talletussuojarahasto](#), [pankkiunioni](#), [EDIS](#)

2. Luku on laskettu vuoden 2011 tilanteen mukaan.

3. Poikkeuksen perusteena voi olla suhdannevaihe, kannatusmaksujen myötäsyklinen vaikutus tai kansallisen tason korvaustilanne.